Bun de imprimat

XLVIII. évf. Cluj, 1938. december. 12. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Jézus születése.

Luk. 2, 46—5

Magasztalja az én lelkem az Urat,
És örvendez az én lelkem az én megtorló Istenemnek.
Mert reá tekintett az ő szolgáló leányának alázatos á potjára, mert ímé mostantól fogva boldognak mondanak gem minden nemzetségek.
Mert nagy dolgokat cselekedett velem a Hatalmas és szent az ő neve!
És az ő irgalmassága nemzetségről nemzetségre vagyon azokon, akik őt félik.
Hatalmas dolgot cselekedé karjának ereje által, elszéleszté az ő szivök gondolatában felfuvalkodottakat.
Hatalmasokat dönte le trónjaikról és alázatosakat magasztalt fel.
Ehezőket töltött be javakkal és gazdagokat küldött el üresen.

Karácsony a boldog reménység áldott ünnepe. Valami édes, kimondhatatlan öröm tölti el az emberi keblet. Olyan öröm, amelyről nem igen tudunk számot adni s amelyet nem is tudunk indokolni. Ez az öröm teljesen más, mint amit e világ szerinti örömnek mondhatnánk, mint amilyen a jóllét, gazdagság és hatalom. Ez az öröm a lélek öröme, édes reménysége és boldogsága. Valami olyan, mint a Mária öröme és boldogsága volt. A Mária boldogsága igazi szent reménység és boldogság volt. Gyermeket várt és ez a várakozás édes örömmel, kimondhatatlan boldogsággal, áldott reménységgel és Isten iránt való hódolatteljes hálával töltötte be a lelkét. Valóban nincsen is nagyobb öröm, nagyobb és magasztosabb hivatás,

Library of the
UNITARIAN
FOR THE MINISTRY
Berkeley, California

mint az édesanya hivatása. Az édesanyák hozzák az életre a jövő nemzedékét, reménységét és biztositékát, „a jövő" Messiásait. Mária ugy érezte, hogy ő az emberiségnek várva-várt Megváltóját hordozza a szive alatt, lehetett-e tehát nálánál boldogabb lény ezen a világon? Csoda-e, ha imára fakad ajaka és magasztalja az Istent, az emberiség édesatyját?! Hogyne magasztalná teljes lélekből, midőn ő oly sok jót vár gyermekétől, akit az Isten adott néki . . .

A karácsony Jézus születésének emlékünnepe; de emlékünnepe általában a születésnek, az életnek, a jövő boldogságának és reménységének. A családi élet a karácsonyi ünnepek meleg fényében lesz igazán szentté és áldottá. Az anyai hivatás igazi nagysága és benső értéke ekkor tünik ki. A gyermekben az *ember értéke* ekkor válik igazán naggyá.

Ünnepeljük hát a karácsony ünnepét azzal az érzéssel, hódolattal és odaadással, amellyel Mária magasztalta az urat. Érezzük meg mi is, hogy a családi életben, a nemes, egyszerü, bensősédes, gyermekekkel megáldott családi életben van nemcsak a jelen boldogsága, hanem a jövő reménysége is.

Ama názáreti Jézus.

Hiába is mondják nékem,
Megkövesült hitetlenségben:
Hogy a karácsony puszta álom,
Hogy sohse is volt a világon
Ama názáreti Jézus!

Oh nézetek karácsony-este
A csillogó gyermekszemedbe,
E tündérfényü csillagokban
Minden bizonnyal ott van, ott van
Ama názáreti Jézus!

Hiába is mondjátok nékem,
Ti balga bölcsek nagy kevélyen:
Hogy szent hitünk felesleges lett,
Hogy senkinek se hoz ma enyhet
Ama názáreti Jézus!

Még van kesergő özvegy, árva;
Szükölködő: kenyérre várva;
Gyülölködő és szeretetlen;
Gyászban ülő, kit felemeljen
Ama názáreti Jézus!

Hiába is mondjátok nékem,
Hogy itt e földön lesz az éden;
Tudás lesz a megteremtője
S akkor nem talál követőre
Ama názáreti Jézus!

Mindig lesz lélek, aki éhes;
Vágyódó léte kutfejéhez;
Mindig lesz a léleknek álma:
Álmaink fényes koronája
Ama názáreti Jézus!

Zöld Mihály.

A temesvári leányegyházközség elöljárósága felkéri egyházunk összes papjait, hogy a Temesváron és a Bánátban élő, vagy kenyerüket kereső unitáriusok neveit és cimeit Nagy Zoltán temesvári segédlelkésszel közölni sziveskedjenek; cim: Nagy Zoltán *Timişoara*, Str. Doja No. 4. I. e."

Adomány. *Özv. Szénási Ferencné* dézsi lakós az Irisz-telepi imaház javára 200 lejt adományozott. A jókedvü adakozón legyen Isten áldása.

Megnyitó

a székelyudvarhelyi unitárius templomban Dávid Ferenc halálának évfordulóján.

Ezekben a napokban mindenfelé, ahol csak unitáriusok élnek, meggyulnak az emlékezés fáklyái, visszaszáll gondolatunk a multba, a dévai vár börtönébe, ahol nagy idők nagy embere haláltusáját vivta.

Emlékezzünk mi is! Emlékezzünk arra a szomoru novemberi napra, amikor a természet elmulásról, halálról beszél. Amikor a novemberi hideg szél olyan fázósan zörgeti meg az ablakot, amikor a novemberi köd ugy megüti a lelkeket, amikor a nyirkos őszi időben, ugy vágyunk a meleg szoba meghitt csöndjébe.

A dévai vár börtönébe nyirkos, hideg cellában, szalmaágyon haldoklik a rab.

Nincs mellette senki. Nincs orvos, aki fájdalmát csillapithatná, nincs pap, aki imádkozzék mellette, nincs ott a szerető hitves, kinek gyöngéd, puha keze letörölné a halálveritéket homlokáról, nincsenek ott gyermekei, kiket még egyszer, utoljára megálldhasson és nincsenek, nem lehetnek ott hivei, akiket bátorithasson. Senki... senki... De mégis... van valami, ami a hideg, sötét cellába fényt és melegséget áraszt: az ő erős hite, az egy Isten eszméjének gondolata, amiért kész volt feláldozni a püspöki székek fényét, kényelmét, csakhogy hü maradhasson az általa megismert igazsághoz. Erről tesznek bizonyságot börtöne falára felvésett mondatok is.

Magas Déva vára fölött végigsir az őszi szél. Ólmos, hideg eső koppan a vár falán, könnyezik az ég. A mécses elalszik. Megszünik a halálhörgés és a fájdalomtól eltorzult arc visszanyeri békés, szelid mosolyát. Meghalt Dávid Ferenc.

Csend... csend... Nem szabad ezt most még megtudni senkinek az országban. El kell temetni Dávid Ferencet ugy, hogy még a sirját se tudja soha senki, hogy ne mehessenek oda hivei erőt, bátorságot meriteni, hogy pusztuljon el az ő halálával az egy Isten eszméjének gondolata is örökre.

Jézus sirjánál megbizonyosodhattak követői, hogy nincsen itt, feltámadott. Dávid Ferencnek ne legyen sirja, ne támadhasson fel az eszme se. Igy gondolták a hatalmasok.

És eltemették Dávid Ferencet jeltelen sirba. Senki, senki a temetésén, épen, mint halálánál.

A hatalmasok pedig mosolyogva mondták: a nagy apostol meghalt, eltemetve, kezdődhetik a munka!

És fenődtek a kaszák és vágódtak a rendek.

Egymásután hulltak el az erdélyi unitárius egyházközségek a hatalom, az erőszak, a fegyverek hatása alatt. És történt mindez itt, ezen a földön, ahol először lett kimondva a vallás-

szabadság. És jött az elnyomatás saját nemzetünk fiaitól, testvérkéztől.

Az egy Isten eszméjének gondolata azonban már el volt hintve. És az egészséges mag, mely ebbe a drága erdélyi anyaföldbe hullott, nem pusztulhatott ki végkép. A sarjat le lehetett vágni, de a csirát kipusztitani teljesen, a legélesebb kasza sem birta. Itt-ott megmaradt egy-egy csira és ebből sarjaztak ki a mostani unitárius egyházközségek.

Sokat szenvedtünk, sok megpróbáltatáson mentünk keresztül, ne csodálkozzatok, hogy itt Erdélyben olyan kevesen vagyunk. Ez azonban nem csüggeszt minket, mert ha itt kevesen is vagyunk, külföldön az unitárius vallás napról-napra nagyobb teret hódit.

A történelmi idők megismétlődnek. Talán más a forma, más a módszer, de a cél ugyanaz: a mi pusztulásunk. Most is találkozunk rossz indulattal, megnemértéssel, gunnyal, kényszerrel. Dávid Ferenc azonban türelemre tanitott minket és nem volnánk neki igaz követői, ha bántást, bántással fizetnénk vissza. Mi tőle azt tanultuk: tiszteljed a más hitét, szeressed a magadét.

Megpróbáló időket élünk most is. Elnémult sok iskolánkban a csengettyü, nem hivja többet azokat a drága kicsi lelkeket egyházunk iskoláiba, anyaszentegyházunk kebelére, magyar szóra, magyar imádságra. S bár kicsiny az a kör, amit magunkénak mondhatunk, szomoruan tapasztaljuk, hogy most itt, holnap meg amott kapcsolódik le egy-egy közülünk, talán a mindennapi kenyér, vagy más kényszerek hatása alatt. Minden egyes alkalommal ilyenkor száraz szemmel talán, de vérző szivvel sirunk.

De érjenek bár ujabb szenvedések és megpróbáltatások, maradjunk bár még kevesebben abban a körben, melyet a hittestvéri kapocs füz össze, szakitsák bár el közülünk azt, akit szeretünk, annál jobban ragaszkodjunk, annál jobban szeressük ezt a sokat szenvedett anyaszentegyházunkat, annál meggyőzőbb erővel valljuk hitünket s a szenvedések, megpróbáltatások tegyenek még erősebbé egymás szeretetében. S ha azt látjuk, hogy gyöngébb valamelyik közülünk, tartsuk azt erős kézzel, hogy szinte serkenjen ki belőle a vér. Mert nekünk csak előre szabad nézni, előre a világosság felé, a fehér lobogóra, melyen tündöklő betükkel áll e mondat: *Egy az Isten!*

Sigmond Józsefné.

Uj gazdasági mérnök. Nov. elején a helybeli Gazdasági Akadémián, gazdasági mérnökké avatták Major Pált, néhai Major Sándor, volt tordai gimnázium igazgatójának igen tehetséges fiát. Tehetségével párosult szorgalommal megszerzett képesitéséhez őszinte szivvel gratulálunk s kérjük a jó Istent, hogy pályáján vezérelje őt egyházunknak, népünknek dicsőségére.

Az ifjusághoz!

Külföldi unitárius hittestvéreinkkel már mindjárt egy évszázada fenntartott szoros kapcsolatunk fontossága kétségtelen. Jó volt mindig tudatában lenni annak, hogy mi itt vén Európa szivében, a katolicizmus és kálvinizmus nagy tengerében nem vagyunk magunkra hagyatva. Kinyujtott kezünkkel belekapcsolódhatunk egy olyan világszervezetbe, melynek vékony, de erős szálai ma már behálózzák a földet.

Ennek a kicsiny unitárius szigetnek itt Erdély földjén nagy szüksége van arra, hogy azokat a szálakat, melyek a világ különböző táján élő szabadelvü gondolkozóival összekötik, a kezében megtartsa és amennyire lehet erősitse. Ez a kivánság vetődött fel az amerikai ifjuság körében is az elmult nyár alkalmával tartott konferenciájukon. Az egymás iránti érdeklődést élénkiteni és a barátságot mélyiteni kell. Mint erre a célra egyedüli lehető ut, vetődött fel azaz inditvány, hogy levélváltás utján próbáljunk meg barátságot kötni egymással. Igy azzal bizott meg engem az Amerikai Unitárius Ifjusági Egyesület, hogy próbáljak meg itthon olyan vállalkozó szellemü ifjakat vagy ifjusági egyesületeket találni, akik évente két-háromszori levélváltásra vállalkoznának. Ezen az uton nem egy hivatalos kapcsolat fejlődnék ki a fiatal generáció között, de egy olyan személyes baráti kapocs, mely még a multban nem volt. Arra kérem tehát az unitárius ifjainkat és egyesületeinket, hogy beszéljék meg ezt a felvetett problémát egymás között és ha valaki a fiuk vagy leányok közül azt fogja érezni, és ha valamelylk egyesület ugy fogja gondolni, hogy érdemes lesz elfogadni azt a tengerentulról felénk nyujtott baráti jobbot, ugy engemet arról minél előbb értesiteni sziveskedjenek, hogy esetleges bővebb felvilágositással szolgáljak, hogy egy cimet küldhessek. A nyelv nehézségeinek az áthidalásánál bárkinek, vagy bármelyik egyesületnek szivesen leszek segitségére.

Jelenleg 23 levéliróra várakozó név van birtokomban, mely közül egyet azonnal küldök, ha irnak erre a cimre: Szánthó Vilma, Turda, Parochia Unitariană.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E évi rendes tagsági dija 60 lej. A D. F. E. örökös alapitói dija 1000 lej. A rendes- és alapitó-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési dij csak a Közlönyre jogosit. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s dijait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági dijait rendezte. Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros cimére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Titkári jelentés az 1938-ik évről.

A Dávid Ferenc Egyletben ez az 53-ik titkári jelentés. Az 53 év alatt az egylet sok jó és balsorsot ért meg. A balsors látogatásában azonban alig volt megpróbálóbb éve a jelennél. Ez évben ragadta el a halál az egylet nagymunkásságu alelnöknőjét: Dr. Boros Györgynét. Dr. Boros Györgyné alelnöknő az egylet ügyeit mindig a szivén viselte, ugyszólva, megalakulásától kezdve s annak felvirágoztatásáért megbecsülhetetlen munkásságot fejtett ki.

Az egylet ravatalára koszorut helyezett. A temetésen az egylet nevében Hadházy Sándor az egylet és választmány egyik legrégibb tagja mondott megható, a halott érdemeit méltató beszédet.

Másik nagy veszteségünk Ürmösi Károlyné választmányi tag halálával következett be. Ürmösi Károlyné az egyletnek egyik buzgó tagja, az unitárius szellemi életnek egyik maradandó nyomokat hagyó munkása volt. Finom rezgésü dalaival, magas szárnyalásu költeményeivel vallásos missziónkat valóban magasabb szinvonalra emelte és bensőségesebbé tette. Az Unitárius Közlöny irói körébe tartozott. Nehány nagyobb költeménye állandóan szerepel falusi és városi közmüvelődési müsorokon. Koporsójára koszorut helyeztünk. A sirnál az egylet bucsuszavait az egylet titkára mondotta el.

Emlékük áldott lesz. Az egylet hálás kegyelettel emlékszik meg értékes munkásságukról.

Az egylet munkássága a jelen évben s a szokott és jól ismert mederbe folyt. Néhai Dr. Boros Györgyné alelnöknő az elmult télen is megtartotta a magas szinvonalu kulturdélutánokat, melyekről az Unitárius Közlönyben részletesen megemlékeztünk. Az egylet vezetősége arra törekedett, hogy az unitárius öntudatot nemes kulturmunkával egyesitse s azt az egyházköri és egyházközségi életben is tőle telhetően élessze. A télen valami derü igérkezett is, de a derü hamar elborult és a körülmények nem kedveztek terveinknek. Az egyházkörökkel csak levelezés utján tudtunk érintkezni, a köri közgyülésekre nem tudtunk elmenni, mert az engedély bizonytalan volta miatt nem küldöttek meghivót. Az udvarhelyköri D. F. E. egyleti közgyülésére már meghivtak, el is mentünk, de az engedély megtagadása miatt a szépnek és termékenynek igérkező közgyülés nem volt megtartható.

A mult évi közgyülésünk kimondotta volt, hogy az egylet helyi tagozatát Kolozsvárt is alakitsuk meg. A lépéseket meg is tettük, de még eddig nem sikerült a megalakulás, reméljük, hogy az ősz folyamán meg fog történni. Az egyleti élet legjellemzőbb munkája irodalmi téren folyt az Unitárius Közlöny és az Unitárius Naptár kiadásával. Az Unitárius Közlönyt jelenleg 1750 példányban adjuk ki. Ebből 20 drb. cserepéldány,

120 drb. missziói példány, a többi előfizetőknek, rendes- és alapító tagoknak jár. Óhajtandó, hogy az előfizetők száma szaporodjék s a tagsági díjak rendesen jőjjenek be, mert abban az esetben a Közlönyt nagyobb terjedelemben tudjuk kiadni. A naptárt a jelen évben 6000 példányban adjuk ki.

A közgyülés szives engedelmével most az egyházköri és az egyhözközségi egyleti munkáról nem teszek jelentést, mert erre vonatkozóan jelentés csak a küküllőkörből és felsőfehérkörből, maroskörből, udvarhelykörből érkezett be. E jelentés szerint az egylet egyházközségi alakulataiban a körülményekhez képest folyt az egyleti munka.

A jelentések be nem küldése miatt nem térhetünk egyszerüen napirendre. Nem azért, mintha a hivataloskodásra valami nagy kedvünk volna, hanem azért, mert scripta manent... az irások megmaradnak. A mostani jelentések valamikor közmüvelődési okmányok lesznek s a többiek között azért is kötelességünk, hogy irásba lefektessük, megörökitsük azt a munkát, amelyet végeztünk.

Az egyes egyházközségek az esperesi jelentés és a nevelésügyi bizottságok utján megtették jelentésüket minden kulturmunkáról s igy a D. F. E. egyleti munkáról is, amibe az egyházi iroda szivességéből alkalmam volt betekinteni. Arról győződtem meg, hogy mindenütt kisérleteztek az egyleti élettel, de a közbejött tiltó rendelkezések miatt nem lehetett állandó munkát folytatni. Erről különben az egyházi főhatósághoz számtalan panaszos jelentés érkezett, a főhatóság meg is tett minden lehetőt a panaszok orvoslására, azonban az akadályok még mindig fönnállanak, melyek miatt az egyleti élet nem mozdulhat előbbre. E helyről is felkérjük egyházunk főhatoságát, szíveskedjék mindent megtenni az akadályok elháritására, hiszen a mi egyleti életünk és munkásságunk szoros összefüggésben van az erkölcsiség és törvényes rend megszilárditásával és továbbfejlesztésével. Reméljük, hogy a korábban jól beindult egyleti élet ismét a régi erővel fog élethez jutni.

Egyleti életünkben egyetlen szerv maradott számunkra : az irodalom. Ezt az alkalmat az Unitárius Közlöny és a Naptár kiadásával szolgáltuk. Kevés alkalom a nagy feladatokhoz képest, de tehetségünkhöz mérten mindent megtettünk, amivel egyházi életünk előbbrevitelét szolgálhattuk. Az egyházi élet nevezetes eseményeit mindenütt igyekeztünk feljegyezni, ahol szükségesnek látszott bővebben is foglalkoztunk az egyházi- és egyleti élettel. Külön gondot fordítottunk arra, hogy az egyház minden intézményének és minden egyesületének szolgálatára lehessünk. A külföldi eseményekből is, amit lehetett, szivesen ismertettük a lap szük terjedelméhez képest. Nem hallgathatjuk el azt a számitáson alapuló észrevételünket sem, hogyha előfizetőink száma fölemelkednék legalább 2000-re és az előfizetések pontosan befolynának : a lapot jóval nagyobb terjede-

lemben állithatnók ki és sokkal jobban szolgálhatnók az unitárius misszió szent ügyét.

Erre kérem kedves tagtársainkat, az unitárius lelkeket. Remélem, hogy kérésünk nem fog süket fülekre találni. Ezzel a kéréssel együtt kérem jelentésem szives elfogadását.

Levelezés.

Dr. Elekes Domokos főgondnok urnak megválasztása alkalmából Deák Albert csehétfalvi kedves atyánkfia a következő levelet irta:

Kedves Doktor ur!

Örömében fölsirt lelkemnek hurja, mikor megtudtam (olvastam), hogy az én jóttevőmet, őszinte tanácsadómat, a kolozsvári unitárius nagygyülésen egyházi főgondnokká választották meg.

A választáson a szavazatok *abszolut többsége* könnyen sorakozhattak egymásután, mivel a nagyságos doktor ur, az eddigi világi és egyházi népét szerető „önzetlen" munkásságával, bizonyságot tett arról, hogy ajándék koronául vehesse egyházunk egyik *méltóságos* székét.

Fölemelt fővel, büszkén tekintek a nagyságos doktor urra és kérem az Istent, hogy áldja meg azt a megostorozott munkamezőt, ahol fáradságot nem ismerő szeretettel dolgozik és hintse babérral az utat, ahol eljár.

Oh bár én is csak egy lépést segithetném előbbrevinni szomoru, kisebbségi sorsban élő, egyházunk sulyos keresztjét; bár egyszer lobbanthatnám föl a lelkemben égő „Istenadta szikrát", mely örökké ég és hevit fajomért, egyházamért való szeretetre.

De az én lelkem kopár, letarolt mezejének, haragosan zugó, siró leveleket hullató erdejének bus vándora lettem. Az álom, tündérország hajnalán, lelkem messze száll, magas iskolák ablakain zörget, eget dicsérő templomok katedráján szeretne megpihenni, de hiába, tövisektől tépetten tér vissza a fáradt testhez.

Én a mindenható Istennek segedelmét, igazságszolgáltató szeretetét kérem a méltóságos főgondnok urra és a többi, majdnem mind a vadregényes Nyikó medencéjéből származott egyházi vezetőkre.

Hogy sorsáért szenvedő unitárius táborunkat egy életen át, egy boldogabb, szebb jövőbe vezethessük át.

Én is, mint közkatona, éber figyelemmel állom meg őrhelyemet, fővezéremnek várva további parancsát.

Tartsa meg az Isten egyházunk minden intézményét, iskoláinkat, hogy örök időkön át sok jó tanuló, falusi székely gyermek tanulhasson áldott falai között. Magasan szárnyaló szinvonalban vezetője lehessen a jövő nemzedéknek.

Legyen megszentelve a hitélet bizalma a magasbatörő önzetlen nagy munkáért. Én fejemet mélyre hajtva, alázatos tisztelettel üdvözlöm a főgondnok urat.

Csehétfalva, 1938. október 27-én. *Deák Albert.*

Felköszöntő a Berde-serleggel.[1]

Berde Mózes iránti kegyeletből összegyült szeretett hittestvéreim!

Egyházközségünk beléletében ismételten alkalom adatott hitet tennem amellett, hogy szigoru valláserkölcsi alapon állok, s mint ilyen rendületlenül hiszek a Gondviselés utjaiban, s sokszor kifürkészhetetlen célt szolgáló akaratának megnyilvánulásában. Ezen isteni akaratból fakadó elhivatásnak tekintettem, mikor a közbizalom az egyházközség élére állitott, s az isteni gondviselés munkáját láttam egyházközségi életünk megujhodásában.

Hálával gondolok a Gondviselés különös kegyére, mely megengedte, hogy a mai különösen ünnepélyes alkalommal, mint az ünnepségeket formailag rendező egyházközség vezetőjét, érhessen a kitüntető megtiszteltetés, s a Gondviselés kezét látom abban is, hogy a magas megbizatást a tegnap esti órákban nyervén, mélyreható meditációk helyett készületlen, keresetlen, de annál tisztább szivből jövő szavakra vagyok utalva.

Mély meghatottsággal és őszinte megilletődéssel állok e történelmi multu és jelentőségü ereklye előtt, s a kettős ünnepségek mélyreható benyomásaiból és jelentőségéből meritek vonatkozásokat a példát mutató nagy alapitónkról való megemlékezéshez.

A Berde Mózes név és hagyaték alapvető fogalom unitárius egyházunk életében. Rendeltetése, igy a Berde-cipó, iskolafenntartás, neveltetési-alap mind olyan bázisok, melyek nélkül mai egyházi háztartásunk el sem volna képzelhető.

Nagy alapitónk ezen hatalmas vagyontömeg lényeges részét tehát ifjusági célokra hagyományozta, annak az ifjuságnak, melynek 24 fiatal reprezentánsát ma szentelte lelkésszé Zsinati Főtanácsunk. A Berde-alapokból egykoron nemzedékek nőttek fel, s áldásos támogatásuk után keltek szárnyra a biztos jövő felé.

De történelmi, sorsdöntő idők következtek. S a nagy kataklizma után, mikor jelszóvá vált menteni, mi menthető, s mindenki bezárkózott magánháztartása bástyái mögé, észrevétlenül nőtt fel egy uj ifjuság reménytelenül, magára hagyatottan, gyámok nélkül, a meglevő nemzedék keserves vergődése közepette nem volt, ki hónuk alá nyult vagy nyulhatott volna.

Magárautaltságában ez az ifjuság egy sajátos ideologiát volt kénytelen kitermelni, mely látszólag éket vert a nemzedékek közé. A repülőgép, rádió és televizió korában elant, tempót követelt, s részt kért a kezdeményezésből minden téren. Azok, kik ez evulociónak csak kinövéseit látták, aggódva néztek a jövő elé, s nem tudtak elmélyedni annak erkölcsi mélységeibe. Pedig ez az ifjuság nem akart külön utakat, a meglevő keretek között kérte a maga szerepét. Nem akart tekintélyt rombolni, csak nem ismert faragott bálványt. Nyári ifjusági konferenciánk alkalmából szeret-

[1] Elmondva 1938 okt. 3 án a Berde-ebéden.

tem volna kézenfogva odavezetni egész egyházi közéletünket, mi, ha a multban megtörténhetett volna, a közvetlen érintkezés folytán mennyi minden meg lett volna érthető, s elkerülhető. A *mi* ifjuságunk nem akar szakitani a multtal és tradiciókkal, hiszen a legtisztább unitárius ige emlőjén nevelkedett, mely pedig azt tanitja, hogy mindeneket megpróbáljatok, s ami jó, megtartsátok. Ez a közös tradició szelleme hozott össze valamennyiünket ma már XXXIII-szor, hogy kegyelettel emlékezzünk meg, s áldozzunk nagy örökhagyónk, Berde Mózes emlékének.

Ez az emlék, a Berde Mózes emléke nem kiván megalkuvást az ifjuságtól, mint Berde Mózes sem ismert megalkuvást az életben, s nemes céljai elérése érdekében, de kiván megértést, mások tárgyilagos meghallgatását és méltánylást mindenkivel szemben, mint azt Berde Mózes is tette, s divatos Nietzsche-tanok helyett az Ur Jézus szellemét utravalóul az életbe, ki pedig azt tanitá, hogy szeressétek egymást.

Berde Mózes hatalmas vagyont hagyott unitárius egyházunkra. Keserves kitartó munkával keresett nemes szerzeményt. Ötven év ködfátyolán keresztül lelki szemeim elé idézem, nemes, alkotó, az életében is egyházáért dolgozó személyiségét; látom, mint ernyedetlenül dolgozik, küzd, nélkülöz, s elvonja magától amit lehet, hogy annál több maradjon az anyaszentegyháznak.

Hová tünt el a Berde Mózes-féle áldozatkészség, vannak-e ma legalább epigonjaink? Ez a vagyon csak fogyott; s romlott egyetemleges vagyonállagunk. Pedig nemes hagyományozók nem azért tettek alapitványokat, hogy azok nehéz időkben felmorzsolódjanak, s elhasználtassanak, hanem hogy állaguk megtartassék, s gyümölcsöztessék. Lehet korábbi az elgondolás, de ujonnan beiktatott püspökünknek juttatta a Gondviselés a különös kegyet, hogy nehéz idők elmultával az ő kormányzása idejéhez füződjék azon vagyontárgyak átcsoportositása utján való gazdasági megujhodás, tranzakció, melynek megvalósulásához végre alkalom nyilott. Berde Mózes vagyonát áldozta egyházáért, tőlünk csak a vagyon megtartását követeli egyházi eskünk és lelkiismeretünk. Berde Mózes két keze munkájával teremtette elő ezt a vagyont, tőlünk csak erkölcsi és munkasegitséget, támogatást és türelmet követel a nemes cél és egyházi érdek.

Főtisztelendő püspök urunk ismert szerénysége megtiltott minden ünnepeltetést, pedig ma nemcsak az ő ünnepélyes beiktatását, hanem szavai nyomán a rég várt egyházi békét, s a gazdasági talpraállás hajnalhasadását is ünnepeljük. Nehéz sorsunkban oly ritkán jut alkalmunk örvendezni és ünnepelni, engedtessék meg tehát, hogy a mai ünnepélyes alkalomkor ünnepelhessünk, örvendezhessünk akkor, mikor szivünk, lelkünk, s egész valónk ünnepelni kiván.

Szeretném, ha minden unitárius lélek megértené hivó szavam, ha minden unitárius sziv beállitaná felvevő antennáját s szavaim nem maradnának pusztában elhangzó szó, hanem lelkiismeretet ébresztő tárogató.

Szeretném, ha ma, a közös munka érdekében egyesülne minden unitárius lélek, s végre mindannyian megértenők, s megbecsülnők egymást; azok, kik nem tudnak fátyolt boritani arra a körülményre, hogy a vágtató idők szekere közbecsülésben álló egyének annyira fájdalmas félrevonulását eredményezték, kik elvi diferenciák miatt a félreállás áldatlan utját keresik, azok, kik bármi okból még lelkükben haragot táplálnak, s nem ismernek el egyéni érdemeket, vagy az álláspontok divergenciájának ethikai jogosultságát.

Szeretném, ha ma, megszünne minden egyéni törtetés és harc, érvényesülési széthuzás, s mindez helyébe egyetlen szempont, akarat, s egy nemes verseny lépne: egyházi közösségünk szolgálata.

Az eucharisztikus kongresszus alkalmával diadalmas ünnepségek közepette hordták körbe a szent jobbot, a katholikus egység szimbolumát. Hordozzuk körbe lelkeinkben a mai ünnepélyes alkalomból a mi ereklyénket, Berde Mózes emlékét, az unitárius megértés, megbecsülés, áldozatkészség és egység szimbolumát.

Mert csak ezen gondolat jegyében áldozhatunk méltóan nagy örökhagyó Berde Mózesünk emlékének, s lehetünk hivek uj püspökünk szószékről hirdetett elgondolásához.

Nagy alkotó Berde Mózes szelleme segitsen, hogy meglevő értékeink felhasználásával ujjá épithessük unitárius anyaszentegyházunkat. *Pálffy László.*

Külföldi visszhang főt. Varga Béla püspök ur beiktatásáról.

Az I. A. R. F. augusztus—novemberi jelentésében érdekes tudósitást olvasunk az őszi püspöki beiktató ünnepélyről, mely különben Harrington D. amerikai lelkész jelentéséből van véve. A tudósitás elmondja a püspökavató zsinati történetét ugy, amit lapunk októberi számában olvashatjuk. Nagy sajnálkozással irja le, hogy a püspöki beiktatóra sok külföldi képviselő nem jöhetett el, mert abban az időben egy második világháboru kitörésétől féltek. Egyedül a Hollandiában tanulmányuton levő Harrington Donald nem futott haza, hanem repülőgépen eljött Erdélybe s itt részt vett az amerikai unitárius egyesületek képviseletében az ünnepélyeken. A bensőséges, megható ünnepély leirása után a főt. püspök urról a következő jellemzést adja: „Az az érzésem, hogy Erdély igazi nagy embert nyert az uj unitárius püspökben. Teológiai álláspontjában korunk szinvonalán áll és nagyon öntudatos, modorában méltóságos, őszinte és magával ragadó alázatosságnak dicsfénye sugárzik belőle. Szószéki beszéde ihletet adó. A lelkészek hüségesen követik egyházi munkatervében s mindnyájan érzik, hogy egy uj élet sarjad az egyházban".

Szabó Rezsőné
sz. Fazakas Anna.

November hó 26-án szomoru hir lepte meg az unitáriusok seregét. Meghalt *Szabó Rezsőné* szül. *Fazakas Anna* életének 46-ik, boldog házasságának 25-ik évében rövid, egy pár napig tartó sulyos szenvedés után.

A csapás nemcsak azért volt nagyon fájdalmas, mert egy élete javakorában levő nő dölt ki az élők sorából, aki nélkülözhetetlen volt otthon a családjában és tevékeny munkás egyházi társadalmi életünkben, hanem azért is, mert az Úr már többször meglátogatta ezt a családot. Még nem száradt föl a könny, amit szeptember hóban elhunyt testvéréért Fazakas Béla abrudbányai lelkészért hullatott édes anyja, özv. Fazakas Lajosné és hullattak testvérei, barátai; és most ujból meglátogatta az Úr a gyászoló családot. Az oly korán és oly váratlanul elhunyt keresztény testvérünk temetése november hó 28-án történt, mikor a háznál a szolgálatot Vári Albert teológiai tanár végezte. A Teológia Akadémia ifjusága énekelt, a temetőben pedig Csifó Nagy László az alábbi bucsubeszédet tartotta:

Végigsüvit az őszi szél a hervadt határon s egymásután tépi le a megsárgult, száradt leveleket. Nemcsak a levelek válnak az ágtól, az őszi szél fuvalmára te is elszakadtál tőlünk kedves atyánkfia.

Hiába volt az önfeláldozó szeretet, a féltő gond és aggodalom, hiába volt a kedves otthon, a mindenre kész szerető férj, a jó gyermekek, a drága édes anya, a testvérek, rokonok. Hiába marasztottunk: téged hivtak, s bár nehéz volt a választás, mégis meghallottad az Úr szavát és mi zokogva mondjuk: Úram ugy lett, ahogy Te akartad.

Olyan szép volt az életed, mint egy tökéletes gyöngyszem. Mintaképe voltál az asszonyoknak, önfeláldozó tökéletes feleség, a legjobb édesanya, a szülőiért mindenre kész gyermek, szerető testvér, jó anyós és rokon, egyházadnak, társadalmunknak igaz harcosa és minden szép és nemes eszmének támogatója. Milyen árva lett az otthon, mekkora ür tátong a szeretteid szivében s milyen üres a te helyed mindenütt, ahol csak egyszer is megjelentél; — óh, mert Te mindig magaddal vitted a derüt, az életkedvet.

És most némán fekszel itt előttünk, még csak egy utolsó szó, még csak egy földi csók, egy kendőlengetés s azután sötétség, némaság. Drága halott, mi bucsuzunk, mi elválunk. Te a halál karján már szállsz, szállsz fel az örök dicsőségbe, mi meg az élet hajóján vissza a szenvedés, a küzdés országába. Küzdelmeink között óh, hányszor fogunk keresni Tégedet. Elmulik az ősz, elmulik a tél és minden eljő, minden visszatér,

csak te nem jössz vissza, vissza, többé soha. Egyre kérünk, hogy te, aki a virágot annyira szeretted, add oda, add oda a virágnak gyöngéd lelkedet, a szellőnek szerető szivedet s a virágillatban, szellő susogásban küldj nekünk egy szebb világból szép üzenetet, hogy törüljük le mi is bánatos könnyeinket.

Röpködjön, röpködjön lelked az álom szárnyain kedveseidhez s csókolgasd őket, igy talán nekik is könnyebb lesz várni a viszontlátás hajnalára.

Most bucsuzunk, te csak aludj, te csak álmodj; mi őrködő szeretettel virasztunk álmaid felett, mert bár kihajt a virág, kihajt a levél, nekünk az akkor is csak bánatról beszél. Nyugalom testednek, idvesség lelkednek és nekünk megnyugvás és vigasztalás a jó Istentől, kiben bizva mondjuk — Isten veled!

A központi D. F. Egylet munkája. Az ősz folyamán a központi D. F. Egylet a szokásos felolvasó ülés sorozatát megtartotta és ezzel a benső vallásosság eszméjének, az unitárius vallás elmélyitése gondolatának kiván szolgálni. Első felolvasó ülése nov. 14-én volt, mikor Benczédi Pál vallástanár tartott felolvasást Dávid Ferenc vallásáról. Felolvasó Dávid Ferencben nemcsak éles vitatkozó elmét lát, hanem igazi vallásos lelket. Dávid Ferencben az a vallásos tapasztalat, az a vallásos élmény jelentkezett, ami Jézusban, tudniillik Isten mindig velünk van. A második felolvasó ülésen Dr. Varga Béla püspök egy vallásos mozgalomról, az ugynevezett Oxford-csoport mozgalomról tartott igen értékes felolvasást. A szép felolvasásban megvilágitotta az emlitett csoportmozgalmat minden oldaláról. Szükségesnek tartja az elmerülő, mély és odaadó vallásosságoti de rámutat a mozgalom hibáira és tévedéseire is. A vallásosság elmélyitése egyike az unitárizmus legujabb feladatainak. Ebben az értelemben szólott a kérdéshez Dr. Kiss Elek ügyvezető alelnök is. A harmadik felolvasó ülés nov. 28-án volt, mikor Vári Albert teológiai tanár az unitárius vallás mélységeiről tartott a tárgyhoz méltó értékes előadást. A vallásosság általános jellemzése után rámutatott az unitárius vallás igazi alapelveire: Az egy Istenben való mélységes és őszinte hitre, az ember szabadságára és jóravalóságára és a lélek örök életére. Világos és meggyőző érvekkel mutatott rá arra, hogy a mai tudomány ezeket az igazságokat nemcsak nem tagadja, hanem éppen igazolja. Az előadások vallásos ülés keretében folynak le. Imával kezdődnek és egyházi énekkel végződnek. Az üléseken Dr. Kiss Elek ügyvezető alelnök elnökölt és minden alkalommal értékes bevezető és bezáró beszéddel emeli a felolvasó ülés sikerét. December első hétfőjén Gálfi Lőrinc teológiai tanár fog előadást tartani *A Biblia és az unitárizmus* cimen, december második hétfőjén pedig Dr. Kiss Elek főjegyző *A Biblia becséről* fog előadást tartani.

Gyallay Domokos: Nyár Solymoson. Egy igazi értékes irány-regény, olyan, mint amire éppen szükségünk van. Az erdélyi magyar kisebbségi életet tárgyalja egy unitárius faluban s felszinre hozza mindazokat a kérdéseket, amelyek napirenden vannak s amelyek kisebbségi életünk legfontosab kérdései. Az erdélyi kis és nagyobb falvakban rengeteg sok kincs van, szellemi, történelmi a templomokban és sok anyagi kincs van a föld belsejében. Ezeket nem szabad parlagon hagynunk. A regény rámutat a falu népének és a falu értelmiségnek feladataira, a föltétlenül szükséges társadalmi munkára. Jól ismeri azokat a hiányokat, amelyek ezen a téren a multban voltak, de azért nem követi azt az unalomig üzött ócska irodalmi módszert, amely a népet teljesen elválasztja (sőt néha uszitja az urak ellen) az értelmiségtől s a főnemességtől, hanem éppen a nép minden rétege között a teljes egyetértést és közös jövőt épitő munkát sürgeti. Ez a nemes szellem hatja át a regényt, A regény szelleme tehát az igazi épitő munka. A regény célját egy nagyszerü, mindig érdekes történet körében oldja meg, amely mindig tanulságos. Irálya pedig igazi egyszerü, régi magyar zamatu, amilyennel az erdélyi irodalomban Gyallay Domokoson kivül senki sem rendelkezik. Olvasóink figyelmébe ajánljuk. Ára 90 lei. Megrendelhető a Minervánál. Közvetitést mi is szivesen vállalunk.

A Kolozsvári Unitárius Vasárnapi Iskola által f. év julius hónapban, az Unitárius Közlönyben kitüzött „Karácsonyi és közönséges gyermekszindarab" pályázatra, 500 lei pályadijra, hat munka pályázat érkezett, egy karácsonyi és öt közönséges a következő jeligék alatt: 1. Dévai vár. 2. Iskolában. 3. Falusi est. 4. Pálma. 5. Rossz barát cimü, jelige nélkül. 6. Ne hagyd magára a gyermeket cimü, szintén jelige nélkül, névtelenül. A birálóbizottság egyértelmüen abban állapodott meg, hogy a teljes pályadij kiadását ez alkalommal, sajnálattal bár, de nem ajánlhatja. A pályamunkák általában mind gyengéknek mondhatók, némelyik teljesen kezdetleges, a cselekmény nem elég érdekes és a figyelmet nem tudja lekötni s nem elég gördülékeny. Az erkölcsi tanulság, ami a legfontosabb a gyermekszindarabnál, nem elég világos, sőt az egyik pályamánkánál teljesen hiányzik is. Kiemelkedik azonban a „Dévai vár" jeligével beadott „A

Vargafi" című szindarab, melynek kidolgozásánál nagyobb gondosság és gyakorlat nyilatkozik meg. Tárgya: Dávid Ferenc gyermekkora, igen sok jó gondolatot tartalmaz, kár, hogy az írója az utolsó jelenetet olyan misztikusan és értetlenül adja elő. Noha sok látványosság szükséges az előadáshoz, de ha a rendezőnek megadják a jogot a szükséges átalakitáshoz, elő is adható. Ezért a bizottság szorgalomdijra érdemesnek találja és ajánlja a Vasárnapi Iskola vezetőségének a 250 lei dij kiadását. A pályamű szerzője Nemes Nagy Márta Brassó.

Kolozsvár, 1938. október 20. *Biráló bizottság.*

U. i. A Vasárnapi Iskola vezetősége egyuttal felkéri mindazokat a pályázókat, akik benyujtott pályamunkájukat vissza akarják kapni, sziveskedjenek válaszbélyeget beküldeni, hogy pályamunkájukat visszaküldhessük.

Az 1939. évi Unitárius Naptár megjelent. A Naptár szellemi része elsősorban az egyházi életünkben történt személyi változásokkal foglalkozik, de csak a januári Főtanács határozatai nyomán. Az olcsóbb nyomdai árak és lehetőségek miatt a nyár folyamán a naptári részt és az olvasmányi részt már a nyár folyamán kinyomtattuk, csak az egyházi és iskolai névtárnak és a vásárok jegyzékének hagytunk helyett az októberi hónapra. Ezért nagy sajnálatunkra az októberi Zsinati Főtanács eseményeit ebben a naptárban nem tudtuk méltatni. Ezt a kényszerü mulasztást azonban a jövőben pótolni fogjuk. A vásárokról az idén nem adtunk havi kimutatást, de azt hisszük, hogy az nélkülözhető lesz, mert a betüsoros kimutatás ezuttal is jó, vagy legalább is a legjobbak közé tartozik. Helyszüke miatt kimaradott több közismereti táblázat, de azok a megelőző évi naptárakban megtalálhatók. A naptár a magas nyomdai árak ellenére is csak 12 lei. Minden unitárius család meg kell vegye, mert az unitárius életet ismertető dolgok vannak benne.

„Utazás Palesztinában". Fosdick Emerson Harry amerikai lelkésznek fenti cimen megjelent világhirü művét Lőfi Ödön bölöni lelkész kitünő forditásában kiadta az Unitárius Irodalmi Társaság és az Iratterjesztő Bizottság. Ezt a 188 oldalra terjedő és Palesztina térképével ellátott könyvet mindenkinek olvasnia kell, aki az Ó- és Újszövetségi történetek szintere és az ország jelenlegi forrongó állapota iránt érdeklődéssel viseltetik. Az iró nem csupán a mult történelmének ismertetésében szakavatott vezetőnk, hanem a világháboru utáni helyzetet s a legujabb héber és arab küzdelmeket lélektani, gazdasági és politikai alapon tisztán világitja meg. Benne látjuk a cionista mozgalom eredményeinek, akadályainak és lehetőségeinek a helyszinen szerzett benyomások és tapasztalatok alapján való tárgyilagos ismertetését élénk és vonzó irályban előadva. Ára 80 lej. Megrendelhető az Unitárius Iratterjesztő Bizottságnál. Cluj, Liceul Unitarian, Calea Marechal Foch 12.

Lelkészbeköszöntő Recsenyéden.

Szép és felemelő ünnepség szinhelye volt nov. 6-án Recsenyéd. Ekkor köszöntött be az egyházközség ujonnan megválasztott, fiatal lelkésze: *Bede Emil.* Mint, amilyen egyhangu volt a meghivása, éppen olyan lelkeket összefogó volt a fogadtatása is. Lovasbandérium . . . diszkapu . . . sok-sok virág . . . indulót játszó fuvós zenekar . . . paplak kulcsának ünnepélyes átadása . . . mind az egyhangu lelkesedés beszédes bizonyitékai.

Bálint Ödön köri esperes mintegy 11 lelkésztől körülvéve, végezte a beiktatás hivatalos részét, mig *Vári Domokos* beszolgáló-lelkész olvasta fel a Főtisztelendő Püspök ur lelkészi kinevezését. Beköszöntő lelkész Máté IX. rész. 2. verséből vette alapigéjét, a feltétlen bizalom kérdését világitva meg Istennel és emberekkel szemben. Előadása öntudatos, elmondott beszéde szép, költői szárnyalásu volt. A templomban elhangzott üdvözlések közül kiemelendő *Báró* József lelkész üdvözlő beszéde, ki a lelkészi-kar és a köri Dávid Ferenc Egylet nevében köszöntötte az uj lelkészt, valamint *Ráduly* József községi biró üdvözlete, ki az egyházközség és polgári község ragaszkodását tolmácsolta közvetlen szavakban. De felejhetetlen élmény volt a leány- és fiu-ifjuság, valamint az iskolás gyermekek köszöntése is.

A templomi ünnepély után mintegy 100 teritékes közvacsora zárta be a szép ünnepélyt, hol számos asztali beszéd hangzott el. Istennek áldása legyen az uj lelkészen és gyülekezetén! *Jelenvolt.*

Kedves előfizetőinknek és munkatársainknak boldog és kellemes karácsonyi ünnepeket kivánunk.

Dávid Ferenc emléke Fogarason. Lélekemelő, szép ünnepélyben volt részük a fogarasi unitárius hiveknek nov. 13-án, amikor Dávid Ferencre, az unitárius vallás apostolára emlékeztek halála évfordulója alkalmával. A délelőtti istentisztelet keretében a lelkész prédikációban méltatta Dávid Ferencet és az ő prófétai művét. Délután pedig műsoros emlék-ünnepély volt szintén a templomban, amelyen az unitáriusok mind, de a más felekezetüek közül is szép számban jelentek meg. A gyü-

lekezet éneke és a lelkész imája után Tőzsér Zoltán szavalta el ízzó lelkesedéssel Nagy Lajosnak „Dávid Ferenc emlékei" című versét. Utánna Lukácsi Mózes lelkész olvasott fel „Megemlékezés Dávid Ferencről" cimen. „Luther és Kálvin elismerésre méltó szép munkát végeztek — mondotta — és az ők munkájuknak gyümölcsét tagadhatatlanul élvezte Dávid Ferenc is, de mégis Dávid Ferenc több volt ezeknél! Luther és Kálvin csak elinditották a romboló lavinát, de az utat végigjárni, rátalálni a célra, a nagy igazságra és végül megállitani a romboló lavinát s az összetört világból fölépiteni egy uj világot, ez a Dávid Ferenc műve! És ezt nekünk sohasem szabad elfelejtenünk, de ma, amikor halála évfordulóján reája emlékezünk, ma éppen nem!" A felolvasás elhangzása után Sándor Irénke IV. oszt. tanuló szavalta Deák Berta „Emlékezzünk" című versét. A Spring Nusika lélekemelő énekszáma után Gál Irma szavalta el sok átérzéssel Gombási Jánosnak „A dévai mártir" című versét. „Tebenned biztunk" című zsoltár eléneklése után a gyülekezet lélekben gazdagodva és a Dávid Ferenc szellemiségében erősödve távozott.

Dávid Ferenc emlékünnepély Baróton. A baróti unitáriusok nov. 20-án este 6 órai kezdettel tartották meg a református kulturházban vallásalapitónknak Dávid Ferenc halálának 359-ik évfordulóját a más felekezetü hiveknek is nagyszámu hallgatósága előtt. Megnyitót Dr. Kovács Sándor ügyvéd, a felsőfehér-kör jogtanácsosa mondott, kiemelve az ünnepség nemcsak unitárius, hanem világjelentőségü nagy fontosságát. Dánér Istvánné nagy lelkesedéssel és igazi hozzáértéssel szavalta el Józan Miklós, püspöki vikárius „Igy szólt a Mester" című örökbecsü alkalmi költeményét. Késmárky Miklós szórványgondozó lelkész előadásban méltatta a nap jelentőségét. Szekeres Elekné, Késmárky Miklósné harmónium kisérete mellett gyönyörü énekszámmal emelte a lelkeket Isten felé. „Térj magadhoz drága Sion" című gyülekezeti ének után Kelemen Imre oklándi lelkész, kiváló szónokunk magasröptü imája és csodálatosan szép mélytartalmu missziós alkalmi beszéde következett. Ima után és a beszéd után Kiss Károly ig. tanitó mélyzengésü férfias szép szólói gyönyörködtették a közönséget. Dr. Kovács Sándor bezáró beszéde után a gyülekezet átszellemülve énekelte el a „Tebenned biztunk eleitől fogva" című éneket. Ez az ünnepély egyuttal missziós nap is volt a baróti unitárius egyházközség életében, amelyre, akik ott voltak, örökké lelki örömmel fognak gondolni. Az ünnepély alatt a kántor szerepét Kiss Károly vargyasi kántortanitó töltötte be.

Jelenvolt.

Pályázati hirdetés az összes lelkészekhez és segédlelkészekhez. Sz. 625—1938. u. p. Elhalálozás folytán megüresedett vargyasi unitárius lelkészi állásra pályázatot hirdetek. A belsőemberek választásáról szóló törvény 13. §-a alapján a

pályázó köteles folyamodványához csatolni a teológiai akadémiai végzettségét igazoló bizonyitványt, szolgálati bizonyitványt mindazokról a helyekről, ahol rendes vagy s.-lelkészi minőségben szolgálatot teljesitett. Esperesi bizonyitványt arról, hogy a pályázó nem áll fegyelmi vizsgálat vagy itélet alatt. A pályázat határideje 1938 dec. 1 napja. A pályázati kérvényeket a kitüzött határidőig az udvarhelyköri (Odorheiu) esperesi hivatalhoz Karácsonyfalva (Crăciunel, u. p. Ocland) kell beadni. A később érkező pályázatok nem fogadhatók el. A lelkészi állás javadalma dijlevél megállapitás szerint a következő: 1. 160—170 (27 kévés) kalangya buza a hivektől. 2. 160—170 (27 kévés) kalangya zab a hivektől. 3. 25—30 véka (22 liter) buza egyesektől. 4. 25—30 véka (22 liter) zab egyesektől. 5. Kézinapszám (oszporamegváltása) egyesektől kb. 5,000 lei. 6. 80—90 szekér fa egyesektől. 7. Bikai 4 hold 184 négyszögöl erdei kaszáló használati joga. 8. Kalapácsi dülőben 186 négyszögöl szántó használati joga. 9. Árokközi 2 hold 366 négyszögöl szántó és kaszáló használati joga. 10. Közosztatlanban 16 hold erdőjog jövedelme, 3 állat legeltetési joga és faosztalék. 11. Lakás: 4 szoba, iroda, honyha, kamara, kertekkel, csür, istálló és melléképületek. A telek nagysága kertekkel 1,332 négyszögöl. 12. Az államtól kiutalandó kongrua.

Kolozsvár, 1938 nov. 8. *Dr. Varga Béla* s. k., püspök.

A baróti kicsi unitárius egyházközségnek kedves látogatói voltak okt. 8-án, Harrington Donald chicagói lelkész és szeretetreméltó menyasszonya, Szánthó Vilma, unitárius papnő személyében. A kedves vendégeket az autóbusz állomásnál várta az egyházközség vezetősége, a helybeli D. F. E. Nőszövetsége, a görög keleti, a görög katholikus, a róm. katholikus, a ref. lelkészek és a róm. kath. elemi iskola igazgatója. Azután az amerikai lelkész, a menyasszonya és Késmárky Miklós lelkész meglátogatták az unitárius hiveket hajlékaikban, hol szeretettel és örömmel várták őket. Harrington lelkész nagy érdeklődést mutatott a küzdő és épülni akaró, kicsiny baróti egyházközség iránt és igéretet tett, hogy karácsonyra ujra meglátogatja azt. Mi örömmel várjuk a kedves viszontlátást és kérjük reá és kedves menyasszonyára Isten áldását. *Lelk.*

Gazdasági iskolánk gyakorlati vizsgái okt. hó 13-án zajlottak le. Ezzel a vizsgával iskolánk 7-ik évfolyama zárult le. A vizsgán az egyházi vezető embereken kivül Dr. Ciomac vezérfelügyelő is jelen volt és a legnagyobb megelégedését nyilvánitotta a tanulók tudása, valamint az iskola szakszerüen vezetett és állandóan fejlődő gazdasága felett.

Az évbezáró, illetőleg évmegnyitó ünnepélyen okt. 14-én igazgató részletes évi jelentéséből örömmel értesültünk a növendékek ez évben is felmutatott szép tanulmányi eredményéről. Az előmenetelben, magaviseletben magukat kitüntető tanulók értékes könyv, természetbeni és pénzjutalomban részesültek.

Ezen jutalmaknak egyrésze nemesszivü adakozók jóvoltából állt rendelkezésre. Pénzjutalmat adtak időrendi sorrendben: Dr. Fazakas Miklós 200 lei, Péterffy Albert 200, egy magát megnevezni nem akaró 500 lei, vajgyár 500 lei, Balázs Zsigmond 200 lei. Könyvet ajándékozott Zsigmond Sándor müvezető 3 drbt. Illesse mindnyájukat e helyről is köszönet érte.

Gazdasági iskoláink gyakorlati hasznát kisgazdáink már kezdik elismerni, mind több helyről fejezik ki megelégedésüket a végzett tanulók helyes irányban és eredményesen folytatott gazdálkodásáról. Ezt mutatja az a tény is, hogy most már minden különösebb propaganda nélkül az első évre mindig fölös számmal jelentkeznek tanulók. Az elkövetkező iskolai évre is a felvehető 40-es létszám helyett 56-an jelentkeztek. Ugyanez a helyzet a többi gazdasági iskolánál is.

A most befejeződött 7. iskolai év alatt összesen 265 tanuló iratkozott be iskolánkba a mostani II. évesekkel együtt, végbizonyitványa van ezek közül 176-nak. A 265 tanuló 153 községből került ki, mégpedig Udvarhely megyéből 63 községből, Háromszék megyéből 25, Marosból 17, Torda, Csik, Kisküküllő 6—6, Szilágy, Kolozs 5—5, Bihar, Szamos 4—4, Alsófehér, Nagyküküllő 3—3, más 6 vármegyéből 1—1 községből volt már tanulónk.

Vallásfelekezet szerint a 265-ből 130 unitárius, 108 református, 23 róm. kath., 3 lutheránus, 1 gör. kath. Kisgazda fiu ezek közül 142, a többi pap, tisztviselő, iparos stb. gyermeke. Az elkövetkező iskolai évre beiratkozott II. évesek és a 40 I. éves mind kisgazda gyermekek.

Gazdasági iskolánk minden évben megrendezi női háztartási és gazdasági tanfolyamát is, amelyen gazdalányainkat igyekszik a nők részére is fontos gazdasági ismeretekbe bevezetni, hogy családjaiknak még nagyobb segitségükre lehessenek. Ezideig már 6 ilyen tanfolyam volt, amelyen összesen 246 növendék vett részt, vallásfelekezeti megoszlás szerint 122 unitárius, 94 református, 22 róm. kath. 4 lutheránus, 3 izraelita.

Dacára a vallásfelekezeti és gyakran korbeli különbségre is, ugy a fiuk, mint leányok között egységes baráti szellem alakul ki ittlétük alatt és meghatva, hálával emlékeznek vissza az iskolára a kikerülő növendékek, pedig a távozásuk nem végleges, mert az iskola igyekszik velük a kapcsolatot azután is fenntartani és mindig figyelemmel és érdeklődéssel kiséri ezutáni életüket is.

Az iskolát már második éve Boros György igazgató vezeti, kit ezen állásában egyházi főtanácsunk folyó év októberében véglegesitett is. Boros György kiváló elméleti és gyakorlati szaktudása higgadt, komoly, megértő gondolkodással párosult s ezen tulajdonságaival teljes mértékben betölti hiva-

tását, ami meglátszik ugy az iskola tanügyi, mint gazdasági állapotán is.

Adja Isten, hogy még sok éven át irányithassa kisebbségi életünk alaptámaszát szolgáló intézményünket.

Gyarmathy Piroska.

Lelkészi bucsuzás Recsenyéden. Október 16-án bucsuzott el recsenyédi hiveitől Fazakas Jenő, Ravába kinevezett lelkész. A délutáni istentisztelet keretében történt bucsuzón az egyházkörnek csaknem minden lelkésze megjelent. Fazakas Jenő nehéz körülmények között kezdte munkáját Recsenyéden, de hét éven át komoly, odaadó törekvésével és eredményeivel, valamint személyi tulajdonságaival ugy recsenyédi hiveit, mint köri lelkésztársait megnyerte. Megható pillanatok, könnyes szemek kisérték kibucsuzó beszédét s ugy a hivek, mint az esperes beszédéből jól esett hallani az elismerés szavait. Elért eredményei távozó lelkésztársunkat segitsék uj helyén is hasonló alkotó munkára. *Jelenvolt.*

Szabad a testületi gyülések és vallásos összejövetelek tartása. Az erdélyi ref. egyházkerület Igazgatótanácsa felterjesztéssel élt a vallás- és művészetügyi minisztérium utján a belügyminisztériumhoz a testületi gyülések és vallásos összejövetelek hatósági engedélyezése tárgyában. Erre a felterjesztésre a belügyminisztérium 24.131—1938 szám alatt a következő választ adta: „Van szerencsénk tudomásukra hozni, hogy a vármegyék főnökségének 1938 március 24-ki 5162 számu és 1938 május 26-án kelt 9758 számu rendeletekkel általános rendelkezések adattak, hogy ezen gyülések szabadon hagyassanak (megtartassanak). Ha vannak azonban konkrét esetek, amikor a miniszter rendeletei nem respektáltatnak, kérjük sziveskedjenek azokat jelenteni, hogy megtoroltassanak".

Ürmösi Károlyné emléke. Egy csinos kis füzetben megjelentek azok a beszédek, melyek Ürmösi Károlyné esperesné temetésén elhangzottak. A füzet tartalmazza Dr. Varga Béla püspök ágendáját, Pálffy László egyh.-köri főgondnok és Benczédi Pál Dávid Ferenc-Egyleti titkár bucsubeszédét. A füzet ára 5 lej. A tiszta jövedelem Ürmösi Károlyné emlékére létesitendő alapra van szánva. Kapható a Dávid Ferenc-Egylet titkáránál.

Helyreigazitás. Az 1939. évi naptárba a következők kijavitását illetve betoldását kérjük. A fontos történeti időpontoknál Dr. Dimény Pál igazgató halála 1704 jan. 4-re van jelezve; 1720-ra javitandó. — A vásárjegyzékből kimaradt *Székelyudvarhely*. E város vásárai: márc. 15, jun. 12, okt. 4, dec. 21 kirakó-, megelőzően 2 nappal állatvásár. Kérjük ezt a vásárjegyzékbe beirni. — Jövő évben januártól a vásárok havi jegyzékét az „Unitárius Közlöny"-ben közölni fogjuk.

Szerkesztői üzenet. Ezidőszerint semmiféle nyugtázás sem eszközölhető a lapban.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY XLVIII. KÖTETÉNEK TÁRGYMUTATÓJA.

I. Költemények.

Báró József: Az én hitvallásom — — — — — — — — — 3
Végh Mátyás: Krisztus és a fenyőfa — — — — — — — 15
Benkő József: Én és a vonat — — — — — — — — — — 54
Izsák Domokos: Új hangyavár épül — — — — — — — 54
„ „ A szépségek koronája — — — — — — 65
Lőrinczy Miklós: A jó ember — — — — — — — — — — 66
„ „ A gonosz testvérek — — — — — — — 87
Lampérth Géza: Husvéti ének — — — — — — — — — 73
Simonyi György: Mikor a lelkemben — — — — — — 137
Boros Elek: Az iskola — — — — — — — — — — — 145
Gyulai Pál: Tanács — — — — — — — — — — — — 177
Dobai István: Az én imám — — — — — — — — — — 219
„ „ Istenkeresésem — — — — — — — — — 219
Vári Domokos: Dobai István unitárius lelkész emlékére 229

II. A vallás és erkölcs köréből.

Keresztesi Dénes: Sóhajok szigetén — — — — — — — — 5
Csifó N. László: Bölcsesség igéi — — — — — — — — 21
Eliot—Lőrinczy D.: A halhatatlan reménység — — — — 53
Zoltán S.: A jó ember — — — — — — — — — — — 60
Paterson—Kiss S.: Jézus jelleme — — — — — — — — 74
V. Nagy Dénes: Ima — — — — — — — — — — — — 80
Péter Rózsika: Az oxfordi csoport mozgalom eszméi — 122
Lőrinczy Miklós: Egy próbatétel — — — — — — — — 155
— — Titok — — — — — — — — — — — — — — 177
Halmágyi János: Ima püspökbeiktató ünnepélyen — — 218
— — Jézus születése — — — — — — — — — — — — 241

III. Egyházi élet.

Dr. Varga Béla: Újévi köszöntés — — — — — — — — 2
Buzogány Kálmán: Prófétáljatok — — — — — — — — 4
Kovács Lajos: Alkotó munka a háromszéki körben — — 7
Dr. F. e.: Házavatás Szentiványlaborfalván — — — — 14
— — A bölöni nagy ünnepély — — — — — — — — — 16

— — Dr. Boros György nyugalomba vonul — — — — 25
Jelenvolt: Az 1937. évi Főtanács — — — — — — — — 38
Balázs Zs.: Tisztelettel, szeretettel és igen sok reménnyel 50
Figyelő: „Adakozzanak", „Adakozzunk" — — — — — 171
Csifó N. László: Teológiai Konferencia Bentveldben — 173
Péterffi Mihály: Fából harang — — — — — — — — — 176
— — Püspök urunk utjai. *a)* Az oklándi templomszentelés 231
— — „ „ „ *b)* A komjátszegi papiházszentelés 232
— — Néhai Gál Lajos emléke — — — — — — — — — 232
Kővári Jakab: Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör — — 233
— *is...:* Templomi ünnepély Torockón — — — — — 237
— — Külföldi visszhang Dr. VargaBéla püspök úrbeiktatásáról — — — — — — — — — — — — — 251

IV. Történet, életrajz és rokonnemüek.

B.: Dr. Varga Béla — — — — — — — — — — — —
P. Szentmártoni Kálmán: Gál Miklós dr. — — — — — 29
P...: Dr. Kiss Elek — — — — — — — — — — — 31
— — Kelemen Lajos — — — — — — — — — — 76, 118
— — Szentmártoni Bálint — — — — — — — — — — 77
Dr. Varga Béla püspök beiktató ünnepélye — — — — 186
Üdvözletek a püspöki beiktató ünnepélyből — — — — 193
A papszentelés — — — — — — — — — — — — 199
— — Dersi Dr. Elekes Domokos főgondnok — — — — 210
— — Nagy Béla segesvári lelkész 40 éves jubileuma — 235
— — Lelkészi beiktató (Dr. Kovács L.) Sepsiszentgyörgyön 164
— — Lelkészi beiktató (Lukács S.) Dicsőszentmártonban 179
— — Egyházköri választások — — — — — — — — 182, 238
Jelenvolt: Beköszöntő Recsenyéden (Bede Emil) — — — 256
— — Kibucsuzó Recsenyéden (Fazakas Jenő) — — — 260

V. Vegyes cikkek.

— — Magasságok felé — — — — — — — — — — 53
Dr. Boros Györgyné: Bezáró beszéd — — — — — — 59
Szánthó Vilma: Amerikai első vasárnapom — — — — 63
— — Hirek az E. K. Tanácsból — — — — — — — — 82
— — A baróti unitárius templom ügye — — — — — 131
Unitárius ifjusági találkozó — — — — — — — — 136
Kiss Viola: Wales-i ének — — — — — — — — — — — 138
Izsák Vilmos: Beszámoló a vasárnapi iskolákról — — — 139
— — Missziós kirándulás Sármásra — — — — — — 140
— — Templomszentelés Jobbágyfalván — — — — — 142
i. j. Leányegyházközség Temesváron — — — — — — 143
— — Dr. Varga Béla püspök ur eskütétele — — — — 144
XI-ik unitárius ifjusági találkozó — — — — — 158

Szánthó Vilma: Az amerikai unitáriusok Csillagszigete — 172
Sigmond Józsefné: Megnyitó a Dávid Ferenc emléknapon 242
Szánthó Vilma: Az ifjusághoz — — — — — — — — — 245
Benczédi Pál: Titkári jelentés — — — — — — — — — 246
Deák Albert: Levelezés — — — — — — — — — — 248
Pálffy László: Felköszöntő a Berde-serleggel — — — — 249

IV. Tüzhely mellett.

Fekete Lajos: Krétából épült iskola — — — — — — — 37
Móricz Zsigmond: Himes tojások — — — — — — — 83

V. Irodalom, művészet.

— — P. Szentmártoni Kálmán: Gromo, János Zsigmond testőrkapitánya uj megvilágitásban— — — — — 20
— — Dr. Gál Kelemen: Jakab Elek élet- és jellemrajza 20, 65, 88
— — Csifó Nagy László és Erdő János: A szabadelvü keresztények és vallásos szabadság Nemzetközi Társulatának konferenciája, Oxford — — — — 162
Kiss Sándor: Szent-Iványi—Wilbur: A mi unitárius örökségünk — — — — — — — — — — — — — 162
— — *Nemes Nagy Mártha:* Vád — — — — — — — 124
Dr. Austerlitz Vilmos: Levél — — — — — — — — — 161
B. P.: Gyallay D.: Genovéva — — — — — — — — 162
— — „ „ Nyár Solymoson — — — — — — 254
— — Fosdick—Lőfi: Utazás Palesztinában — — — — 254

VI. Nekrologok, gyászhirek.

— — Dr. Elekes Dénes — — — — — — — — — — 11
— — Kovács Dezsőné— — — — — — — — — — 12
— — Sz. Tóth Vilmos — — — — — — — — — — 13
i. y.: Ifj. Vernes József — — — — — — — — — 13
— — Dr. Pázsint Mihály— — — — — — — — — 44
K. E.: József Lajos — — — — — — — — — — 55
— — Dr. Gspann Károly — — — — — — — — — 56
Major S.: Th. Szathmáry Gyuláné — — — — — — — 58
Ürmösi J.: Péter Sándor — — — — — — — — — 77
— — Kovács Sándor — — — — — — — — — — 78
— — Sükösd Farkas — — — — — — — — — — 78
Kővári J.: Gow Henrik — — — — — — — — — 114
Kozma B.: Pipei Bálint Mózes — — — — — — — — 115
Ferencz József: Dr. Iván László — — — — — — — 116
Ü. K.: Keresztély Lajos — — — — — — — — — 120
— — Dr. Boros Györgyné — — — — — — — — — 130

Hadházy S.: Bucsu Dr. Boros Györgyné ravatalánál — 131
— — Tarcsafalvi Pálffy Ferenc — — — — — — — — 132
— — Dsida Jenő — — — — — — — — — — — — — 133
— — Deésfalvi Pataky Sándor — — — — — — — — 154
M. N. Mária királyné — — — — — — — — — — — 170
— — Kovács Ferenc — — — — — — — — — — — 175
Dr. Varga Béla: Ürmösi Károlyné — — — — — — — 220
— — Benkő Árpád — — — — — — — — — — — 222
Sándor Gergely id.: Dombi János — — — — — — — 223
— — Dobai István — — — — — — — — — — — 224
— — Fazakas Béla — — — — — — — — — — — 226
— — Gyöngyösi Károly — — — — — — — — — — 227
— — Zsarolyáné Márton Sándor — — — — — — — 228
— — Gergely Isvánné — — — — — — — — — — 228
— — Özv. Gyulai Ferencné — — — — — — — — — 229
— — Vida Géza — — — — — — — — — — — — 229
— — Alsójárai Járai Béla — — — — — — — — — 229
Csifó N. László: Szabó Rezsőné — — — — — — — — 252

VII. Képek jegyzéke.

Dr. Elekes Dénes — — — — — — — — — — — — — 1
A bölöni Unitárius Nőszövetség — — — — — — — — 16
A bölöni templom környéke (3 kép) — — — — 17, 18, 19
Dr. Varga Béla püspök — — — — — — — — — 26, 186
Dr. Gál Miklós főgondnok — — — — — — — — — 28
Dr. Kiss Elek főjegyző — — — — — — — — — — 29
A cserkészek repülőgépe — — — — — — — — — — 49
József Lajos — — — — — — — — — — — — — — 53
Gow Henrik — — — — — — — — — — — — — — 113
Dr. Iván László — — — — — — — — — — — — 116
Kelemen Lajos — — — — — — — — — — — — — 118
Szentmártoni Bálint — — — — — — — — — — — 119
Dr. Boros Györgyné — — — — — — — — — — — 130
Tarcsafalvi Pálffy Ferenc — — — — — — — — — 154
Mária királyné — — — — — — — — — — — — — 170
Dr. Elekes Domokos — — — — — — — — — — — 217
Ürmösi Károlyné — — — — — — — — — — — — 220
Dobai Isván — — — — — — — — — — — — — — 224
Az uj oklándi templom — — — — — — — — — — 230
Néhai Gál Lajos — — — — — — — — — — — — 232

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Felelős szerkesztő: Benczédi Pál, Cluj, Colegiul Unitarian.

Tipografia „Pallas“ könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuța 3.